

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

Друга Секція

Справа «Странніков проти України»

(заява № 49430/99)

РІШЕННЯ

Страсбург

3 травня 2005 року

Рішення у справі набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції. Воно може бути піддане редакційним правкам.

У справі «Странніков проти України»,

Європейський суд з прав людини (Друга Секція), засідаючи палатою, до складу якої увійшли:

п. Бака, *Голова*,

п. Кабрал Баррето,

п. Тюрмен,

п. Юнгвірт,

п. Буткевич,

пані Мулароні,

пані Йочене, *судді*

та пані Долле, *Секретар Секції*,

після обговорення у нарадчій кімнаті 5 квітня 2005 року виносить рішення, яке було прийнято у той день.

ПРОЦЕДУРА

1. Справа порушена проти України за заявою (№ 49430/99), поданою проти України до Суду 18 вересня 1997 року громадянином України Странніковим Миколою Сергійовичем (далі — заявник) відповідно до статті 25 Конвенції про захист прав і основних свобод людини (далі — Конвенція) у старій редакції.

2. Уряд України (далі — Уряд) був представлений його Уповноваженим пані Валерією Лутковською, Міністерство юстиції.

3. 14 червня 2001 року та 17 вересня 2002 року Суд ухвалив направити Уряду на комунікацію скаргу заявника у частині тривалості цивільного провадження та невиконання рішення, винесеного на користь заявника. Керуючись положеннями пункту 3 статті 29 Конвенції, він вирішив, що питання щодо прийнятності та суті справи повинні розглядатись одночасно.

ФАКТИ

I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ

4. Заявник народився у 1926 році та проживає в м. Києві.

A. Основне провадження

5. У травні 1995 року заявник звернувся до Харківського районного суду м. Києва з позовом проти приватного товариства «Київський деревообробний комбінат» про визнання його засновником цього підприємства та отримання відшкодування моральної шкоди. Ухвалою від 31 травня 1995 року суд відмовив у прийнятті позовної заяви, не розглядаючи спір по суті, з тих мотивів, що звернення заявника не відноситься до компетенції судів. Ухвалою Київського міського суду від 30 серпня 1995 року ухвалу від 31 травня 1995 року залишено без змін.

6. Внаслідок внесення головою Київського міського суду протесту у порядку нагляду, президією цього суду постановою від 14 листопада 1995 року вищезазначені судові ухвали були скасовані, а справу було направлено до суду першої інстанції на новий розгляд.

7. Рішенням від 2 жовтня 1996 року Харківський районний суд м. Києва визнав за заявником статус засновника комбінату та відмовив у

задоволенні позову в частині відшкодування моральної шкоди. Ухвалою від 4 грудня 1996 року Київський міський суд скасував це рішення.

8. 3 лютого до червня 1997 року 4 судових засідання були відкладені через неявку відповідача, одне засідання — через неявку обох сторін.

9. Рішенням від 2 липня 1997 року суд відмовив у задоволенні позову заявника. Заявник заявив, що засідання суду в той день не відбулося та що його не було ознайомлено з рішенням.

10. У вересні 1997 року, не знаючи результату процесу, заявник оскаржив зволікання суду першої інстанції до заступника голови Київського міського суду. Листом від 3 жовтня 1997 року останній поінформував заявника, що ухвалою від 11 червня 1997 року провадження у його справі закрито. Відповідаючи на наступні скарги заявника, заступник голови направив йому два листи від 12 та 19 грудня 1997 року, один з яких стосувався рішення суду від 2 липня 1997 року, а інший — закриття провадження у справі. Нарешті, у відповідь на численні скарги заявника у листі від 8 квітня 1998 року заступник голови Київського міського суду знову послався на рішення суду від 2 липня 1997 року. Заявник скаржився, що зміг отримати текст цього рішення лише 10 квітня 1998 року.

11. 15 квітня 1998 року заявник подав касаційну скаргу на рішення суду від 2 липня 1997 року. Ухвалою від 4 травня 1998 року Харківський районний суд м. Києва прийняв скаргу після закінчення законного строку, зазначивши, що строків було не дотримано не з вини заявника. Ухвалою від 29 липня 1998 року Київський міський суд скасував рішення суду від 2 липня 1997 року, встановивши, що не складність справи, а невиконання судом першої інстанції вказівок колегії про повне з'ясування обставин справи спричинило нове скасування рішення.

12. Протягом вересня 1998 року та червня 2000 року тринадцять судових засідань були перенесені через неявку відповідача або його представника, два судових засідання — через неявку обох сторін, при цьому суд не надав жодних обґрунтувань щодо поважності причин відкладення засідань. Три судових засідання були перенесені у зв'язку з потребою суду, одне — за проханням заявника. Протягом цього періоду тринадцять засідань судом були проведені.

13. Рішенням від 3 липня 2000 року Харківський районний суд задовольнив частину вимог заявника, а саме: визнав за ним статус засновника комбінату та зобов'язав останнього відшкодувати заявнику дивіденди у сумі 1100 грн. та відмовив у задоволенні його вимоги щодо відшкодування моральної шкоди.

14. Заявник подав касаційну скаргу на це рішення до Київського міського суду, який ухвалою від 11 жовтня 2000 року його скасував, встановивши допущення судом першої інстанції серйозних помилок у мотивації.

15. 3 грудня 2000 року до серпня 2001 року шість судових засідань були відкладені через неявку відповідача або його представника, два засідання — через неявку обох сторін, при цьому суд не надав жодних обґрунтувань щодо поважності причин відкладення засідань. Судом було проведено одне судове засідання.

16. Рішенням від 25 вересня 2001 року суд Харківського району м. Києва визнав за заявником статус засновника комбінату та зобов'язав останнього відшкодувати заявнику дивіденди у сумі 14 940 грн. та відшкодування збитків.

В. Факти щодо виконання рішення від 25 вересня 2001 року

1. Факти щодо виконавчого провадження

17. 15 листопада 2001 року було відкрите виконавче провадження щодо виконання рішення суду у справі. 19 грудня 2001 року у зв'язку з адміністративною реформою виконавчий лист був переданий іншому районному відділу ДВС.

18. Постановою від 1 лютого 2002 року державний виконавець зупинив виконання рішення у зв'язку з започаткуванням процедури банкрутства підприємства-боржника відповідно до пункту 8 статті 34 Закону України «Про виконавче провадження».

19. У лютому 2002 року заявник звернувся до суду Голосіївського району м. Києва зі скаргою на дії відповідного відділу ДВС, вимагаючи скоротити термін зупинення виконання рішення до 1 травня 2002 року. Він заявив, зокрема, що відповідно до частини 6 статті 12 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» дія мораторію не поширюється на вимоги кредиторів, які виникли після порушення провадження у справі про банкрутство.

20. Рішенням від 10 липня 2002 року суд відмовив у задоволенні позову заявника, оскільки зупинення виконавчого провадження було здійснене відповідно до вимог Закону України «Про виконавче провадження». Рішенням від 3 жовтня 2002 року апеляційний суд м. Києва відхилив апеляційну скаргу заявника і залишив без змін рішення суду від 20 липня 2002 року. У невизначену дату (до 14 квітня 2003 року) Верховний Суд України відмовив заявнику у праві подати касаційну скаргу на вищезазначені судові рішення, не виявивши в них жодних ознак неправильного застосування внутрішнього законодавства.

2. Факти щодо процедури банкрутства

21. Ухвалою від 16 лютого 2001 року арбітражний суд м. Києва порушив провадження у справі про банкрутство приватного товариства «Київський деревообробний комбінат» та ввів мораторій на стягнення заборгованостей відповідно до закону.

22. Ухвалою від 18 вересня 2001 року за зверненням комітету кредиторів господарський суд м. Києва започаткував процедуру санації підприємства строком на 12 місяців та призначив керуючого санацією.

23. Рішенням від 26 грудня 2001 року той же суд визнав за заявником статус кредитора комбінату, відмовив у затвердженні плану санації, запропонованого керуючим санацією, виявивши ряд помилок, та зобов'язав останнього і комітет кредиторів підготувати новий план санації до 17 січня 2002 року.

24. 4 лютого 2002 року заявник подав до суду свої критичні зауваження до плану санації.

25. Ухвалою від 16 квітня 2002 року господарський суд м. Києва затвердив план санації.

26. Постановою від 17 липня 2002 року апеляційний господарський суд м. Києва задовольнив апеляційну скаргу Державної податкової адміністрації та скасував ухвалу від 16 квітня 2002 року, оскільки план санації не врахував деяких формальностей (вимог законодавства) та зобов'язав комітет кредиторів подати відповідний план санації до 26 серпня 2002 року.

27. Ухвалою господарського суду м. Києва від 12.08.2002 року кредитори, яким була виплачена заборгованість, були виключені зі списку. Ухвалою від 16.08.2002 господарський суд знову не затвердив план санації, оскільки

він не був схвалений комітетом кредиторів у його новому складі після виключення зі списку кредиторів тих, чиї вимоги були задоволені. Крім того, суд призначив іншого керуючого санацією.

28. На ухвалу від 16 серпня 2002 року заявник подав апеляційну скаргу до господарського суду м. Києва, заявляючи, зокрема, про незаконний характер виплат кредиторам, які здійснювались керуючим санацією протягом терміну дії мораторію та про відсутність затвердженого господарським судом плану санації.

29. Постановою від 25 жовтня 2002 року апеляційний господарський суд м. Києва скасував винесену ухвалу. Пізніше на касаційну скаргу одного з кредиторів Вищий господарський суд України постановою від 17 квітня 2003 року скасував постанову від 25 жовтня 2002 року та залишив без змін ухвалу від 16.08.2002 року. Рішенням від 5 червня 2003 року Верховний Суд України відхилив касаційну скаргу Державної податкової адміністрації на постанову Вищого господарського суду від 17 квітня 2003 року.

30. 24 квітня 2003 року комітет кредиторів подав в господарський суд м. Києва проект мирової угоди, положення якої передбачали повну виплату заявнику заборгованості.

31. Ухвалою від 10 листопада 2003 року господарський суд м. Києва затвердив мирову угоду між приватним товариством «Київський деревообробний комбінат» та його кредиторами і закриття провадження у справі про банкрутство комбінату.

32. 26 січня 2004 року заявник отримав кошти у повному обсязі, які були йому присуджені рішенням суду від 25 вересня 2001 року.

II. ВІДПОВІДНЕ ВНУТРІШНЄ ЗАКОНОДАВСТВО

A. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»

33. Відповідно до пункту 8 статті 34 Закону України «Про виконавче провадження» від 21 квітня 1999 року виконавче провадження підлягає обов'язковому зупиненню у випадку порушення арбітражним судом провадження у справі про банкрутство боржника.

ПРАВО

I. Щодо стверджуваного порушення пункту 1 статті 6 Конвенції щодо тривалості процесу

34. Заявник вважає, що тривалість провадження порушила принцип «розумного строку», який передбачений пунктом 1 статті 6 Конвенції, що закріплює таке:

«Кожен при вирішенні питання щодо його цивільних праваобов'язків ... має правона ... розгляд у продовж розумного строку... судом ...»

35. Уряд заперечує проти цієї тези. Уряд заявляє, що розгляд справи відбувався без затримок з боку українських судів, у чому їх звинувачує заявник. Уряд докоряє заявнику за його зволікання з оскарженням рішення суду від 2 липня 1997 року, яке тривало 9 місяців. Уряд заявляє, що багато судових засідань були зупинені та перенесені у зв'язку з численними зверненнями заявника, який подавав нові аргументи, документи чи залучав свідків та через неявку відповідача. Уряд заявив, що

останній наводив поважні причини своїх неявок.

36. Заявник не погоджується з тезою Уряду. Він нагадує, що тільки один раз засідання суду було перенесене через поважну причину, а саме: через хворобу відповідача. Він заявляє, що з протоколів, наданих Урядом, не випливає, що судами розглядалися причини відсутності заявника в інших випадках. Заявник заявляє, що він не міг оскаржити рішення від 2 липня 1997 року вчасно через його невчасне повідомлення. Він вважає також, що суди не мали достатніх причин для проведення такої кількості судових засідань у його справі.

37. Суд відмічає, що внутрішній процес був розпочатий у травні 1995 року. Період для розгляду розпочався з 11 вересня 1997 року — дати визнання Україною права особи на подання індивідуальної заяви. У будь-якому випадку для того, щоб встановити розумність відстрочок, які мали місце до цієї дати, необхідно врахувати стан справи на той час. Період, про який йде мова, закінчився 26 січня 2004 року, коли, на кінець, заявнику була виплачена заборгованість. Таким чином, він тривав близько 8 років та в місяців для 4 інстанцій (включаючи інстанції виконання), тобто біля 6 років та 4 місяців після визнання Україною права особи на подання індивідуальної заяви.

A. Щодо прийнятності

38. Суд ухвалює, що ця заява не є явно необґрунтованою у сенсі пункту 3 статті 35 Конвенції. Він підкреслює, зокрема, що він не знаходить жодної іншої підстави неприйнятності заяви.

B. Щодо суті

39. Суд розглянув численні справи, які стосувалися питань, подібних до тих, які розглядаються у цій справі, та встановив порушення пункту 1 статті 6 Конвенції (див. справу «Фрідлендер проти Франції» (СС), заява № 30979/96, СЕОН 2000ЛЛІ).

40. Після розгляду усіх документів, які були йому надані, Суд вважає, що Уряд не надав жодного аргументу чи факту, який міг би привести до іншого висновку у цій справі. Приймаючи до уваги свою прецедентну практику, Суд вважає, що у цьому випадку загальна тривалість оскаржуваного процесу є надмірною та не відповідає вимозі «розумності строку». Відповідно було порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

II. Щодо стверджуваного порушення пункту 1 статті 6 Конвенції у зв'язку з тривалим невиконанням рішення

41. Насамкінець заявник скаржить на тривале невиконання рішення суду від 25 вересня 2001 року, що розглядається ним як порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

42. Перш за все Уряд заявляє, що з огляду на повне виконання рішення заявник не має більше статусу жертви у сенсі статті 34 Конвенції. Зокрема, Уряд докоряє заявнику за невичерпання внутрішніх засобів захисту, серед яких скарги на діяльність ДВС та керуючого санацією. Уряд нагадує, що тривале невиконання рішення пояснюється протіканням процедури банкрутства, а не порушеннями зі сторони державних органів.

43. З огляду на свій висновок, що загальна тривалість процесу не відповідає вимозі «розумності строку» (див. пункт 40), Суд не вважає

необхідним розглядати скаргу щодо особливостей виконавчого провадження окремо.

III. Щодо застосування статті 41 Конвенції

44. Відповідно до статті 41 Конвенції:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткову компенсацію, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію».

A. Шкода

45. Заявник вимагає 7450 євро у якості відшкодування моральної шкоди, якої він зазнав через тривалість основного провадження та 7450 євро — через тривале невиконання рішення від 25 вересня 2001 року.

46. Уряд заперечує ці претензії. Він зазначає, що заявник не обґрунтував свої вимоги. Уряд стверджує, що можливе встановлення порушення пункту 1 статті 6 Конвенції само по собі є достатньою справедливою сатисфакцією.

47. Суд підкреслює, що єдиною підставою для надання справедливої сатисфакції є тривалість основного провадження. Він вважає, що заявник зазнав моральної шкоди, але сума, яка вимагається в якості відшкодування моральної шкоди, є надмірною (див. рішення у справі «Ернестіна Зулло проти Італії», № 64897/01, пункт 26, від 10 листопада 2004 року). Ухвалюючи по справедливості відповідно до статті 41, Суд присуджує заявнику 2000 євро.

B. Витрати та видатки

48. Заявник не заявив жодних вимог щодо цього питання.

C. Пеня

49. Суд вважає за доцільне призначити пеню на підставі граничної ставки Європейського Центрального Банку, до якої мають бути додані три відсотки.

З ЦИХ МОТИВІВ СУД ОДНОСТАЙНО

1. *Проголошує* визнати заяву прийнятною щодо скарг стосовно надмірної тривалості;
2. *Ухвалює*, що було порушення пункту 1 статті 6 Конвенції;
3. *Ухвалює*, що
 - (а) протягом трьох місяців з дня, коли рішення стане остаточним відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач має сплатити заявнику 2000 євро (дві тисячі євро) для відшкодування моральної шкоди плюс суму будь-якого податку, який може бути стягнутий з заявника, конвертовану в українську гривню на день здійснення платежу;
 - б) на суму нараховуватиметься пеня, яка дорівнює граничній позичковій ставці Європейського Центрального Банку плюс три відсотки з часу, коли закінчиться вищезгаданий строк, і до моменту повного розрахунку.
4. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.

Вчинено французькою мовою, повідомлено письмово 3 травня 2005 року відповідно до пунктів 2 та 3 статті 77 Регламенту.

С. ДОЛЛЕ
Секретар Секції

А. Б. БАКА
Голова Секції